Hoe pak je *vaccinatie- twijfels aan?*

André Weel

Gebrek aan vertrouwen in de vaccinatie tegen Covid-19 is een serieuze directe en indirecte bedreiging voor de gezondheid. En het kan de inspanningen om de pandemie te stoppen danig frustreren. Je kunt hier niet volstaan met een enkele interventie. Nagegaan moet worden welke barrières er liggen en bij welke groepen. Ontwikkel een lokale aanpak en betrek daar de mensen zelf bij. Dat is – kort samengevat – de boodschap van deze Practice Pointer uit The BMJ (British Medical Journal) die tientallen kakelverse studies hierover bundelt.

Eind april 2021 zijn wereldwijd meer dan 700 miljoen vaccindoses gegeven. Toch blijft de vaccinatiegraad maar al te vaak ver onder de 100 procent. Dat is een forse bedreiging voor de volksgezondheid. Dit artikel geeft een overzicht van de achtergronden van vaccinatietwijfel als oorzaak van een achterblijvende vaccinatiegraad. Daarnaast belicht het enkele aanpakken die

clinici en beleidsmakers op individueel en groepsniveau kunnen toepassen om twijfelaars te helpen alsnog voor vaccinatie te kiezen.

Wereldwijd probleem

De WHO definieert vaccinatietwijfel als volgt: 'een uitstel in de aanvaarding of een weigering van veilige vaccins,

ondanks de beschikbaarheid van vaccinatievoorzieningen'. Het is een wereldwijd probleem. In het Verenigd Koninkrijk laten surveys een variatie in vaccinatiegraad zien tussen etnische groepen. Zo tonen data van maart 2021 een lagere vaccinatiegraad bij zwarte Afrikanen (59%), kleurlingen uit de Cariben (69%), Bangladeshi (73%) en Pakistani (74%), vergeleken met witte Britten (91%).

Vaccinatietwijfel is een belangrijke reden voor een achterblijvende vaccinatiegraad. Een survey laat zien dat de voornaamste reden voor vaccinatietwijfel ligt in bezorgdheid omtrent nog onbekende gezondheidseffecten van het vaccin. Sommige onderzoeken zien een toename in vaccinatietwijfel na de ophef over de mogelijke onveiligheid van het AstraZeneca-vaccin.

Een enkele interventie kan dit complexe probleem niet in zijn geheel oplossen. De sleutel →

► Razai MS, Chaudhry UAR, Doerholt K et al. Covid-19 vaccination hesitancy. *BMJ* 2021;373:n1138. [dx.doi.org/10.1136/bmj.n1138](https://doi.org/10.1136/bmj.n1138)

‘Zorgmedewerkers worden vertrouwd als bron van informatie en kunnen dus helpen’

Bijzonder is dat een patiënt dit manuscript voor publicatie heeft gelezen en feedback gaf over de relevantie van de aanbevelingen.

tot de aanpak van de twijfel is het opbouwen van vertrouwen, het luisteren naar de zorgen van mensen en het zich bewust zijn van historisch geworteld wantrouwen. Zorgmedewerkers worden vertrouwd als bron

van informatie. Zij kunnen lokale vaccinatiecijfers bij individuen en in de populatie beïnvloeden. Dat vraagt wel training-op-maat van dit zorgpersoneel.

Avond of weekend

Het aanbieden van vaccinatie-afspraken in de avonden of weekends kan de toegankelijkheid voor sommige mensen verbeteren. Vaccinatieplaatsen buiten de officiële zorginstellingen kunnen ook helpen. Deze organisatorische maatregelen zijn evenwel vooral op de vaccinatiegraad gericht en zullen niet of nauwelijks bestaande twijfels kunnen wegnemen. Om twijfels weg te nemen zijn de *influencers* belangrijk. Religieuze of traditionele gemeenschapsleiders kunnen met hun gehoor in een open discussie gaan. Geschreven, gesproken of visuele informatie kan vertaald worden in een reeks lokale talen en worden geproduceerd in een voor de doelgroep toegankelijker vorm.

Regelmatig rapporteren van de vaccinatiegraad op lokaal niveau, uitgesplitst voor de belangrijkste persoonskenmerken, inclusief de etniciteit, is nodig om de overall vaccinatiegraad te monitoren en te identificeren waar mogelijk sprake is van vaccinatietwijfel en interventies moeten worden ingezet.

Niet-veroordelend

De discussie met twijfelende patiënten moet worden gevoerd op een open, eerlijke en niet-veroordelende manier. Een goed begrip van de risicoperceptie van een patiënt en diens gezondheidsopvattingen is de sleutel tot een gelijkwaardige dialoog.

Een empathische relatie is belangrijk. Ga na waar iemands prioriteiten liggen. Waar heeft hij of zij naar uitgekeken of wat heeft deze persoon het meest gemist tijdens de lockdown? Dat kan helpen om het belang van het vaccinatieprogramma in de context van de patiënt te plaatsen en vaccinatietwijfel weg te nemen. ■